

John Steinbeck • Yukarı Mahalle

Tortilla Flat

© 1935 John Steinbeck; (renewed) 1963 John Steinbeck
Bu kitabın yayın hakları Anatolia Telif Hakları Ajansı aracılığıyla
McIntosh & Otis, Inc.'den alınmıştır.

İletişim Yayınları 3123 • Dünya Edebiyatı 290
ISBN-13: 978-975-05-3262-7
© 2022 İletişim Yayıncılık A.Ş. / 1. BASIM
1. Baskı 2022, İstanbul

DİZİ YAYIN YÖNETMENİ Murat Belge
YAYINA HAZIRLAYAN Güneş Akkor
KAPAK Suat Aysu
KAPAK RESMİ August Gay, "Monterey Evleri"
UYGULAMA Hüsnü Abbas
DÜZELTİ Büşra Bakan

BASKI Ayhan Matbaası · SERTİFİKA NO. 44871
Mahmutbey Mahallesi, 2622. Sokak, No: 6/31 Bağcılar 34218 İstanbul
Tel: 212.445 32 38 • Faks: 212.445 05 63

CİLT Güven Mücellit · SERTİFİKA NO. 45003
Mahmutbey Mahallesi, Devekaldırım Caddesi, Gelicink Sokak,
Güven İş Merkezi, No: 6, Bağcılar, İstanbul, Tel: 212.445 00 04

İletişim Yayınları · SERTİFİKA NO. 40387
Cumhuriyet Caddesi, No. 36, Daire 3, Seyhan Apartmanı,
Harbiye Mahallesi, Elmadağ, Şişli 34367 İstanbul
Tel: 212.516 22 60-61-62 • Faks: 212.516 12 58
e-mail: iletisim@iletisim.com.tr • web: www.iletisim.com.tr

John Steinbeck

Yukarı Mahalle

Tortilla Flat

ÇEVİREN *Ayşegül Çetin*

JOHN STEINBECK 27 Şubat 1902'de Salinas, Kaliforniya'da doğdu. Çocukluğunda, yaz tatillerinde Salinas civarındaki çiftliklerde çalıştı. Salinas Lisesi'nden mezun olduktan sonra 1920 ve 1926 yılları arasında Stanford Üniversitesi'nde İngiliz Edebiyatı bölümünde okudu fakat mezun olmadan okuldan ayrıldı. Uzun süre işçilik yaptı, turist rehberi olarak çalıştı. İlk kitabı *Altın Kupa* 1929'da yayımlandı. 1930'da Carol Henning'le evlendi. İlk kitabını *Cennet Çayırıları* (1932), *Al Midilli* (1933) ve *Bilinmeyen Bir Tanrıya* (1933) takip etti. Satış başarısı yakalayan ve kendisine ün kazandıran kitabı ise *Yukarı Mahalle* (1935) oldu. Bu yıllarda, Büyük Buhran ve çiftçileri zor durumda bırakan toz fırtınaları Steinbeck'in kitaplarında önemli bir yer tutmaya başladı. *Bitmeyen Kavga* (1936), *Fareler ve İnsanlar* (1937) ve *Gazap Üzümleri* (1939) eleştirmenler, okuyucular tarafından büyük bir ilgiyle karşılandı. *Gazap Üzümleri* 1940 Pulitzer Ödülü'ne ve Ulusal Kitap Ödülü'ne layık görüldü. Romanlarının yanı sıra *Krizantemler* (1937) ve *Uzun Vadi* (1938) adlı öyküleri yayımlandı. Bu dönemde biyolog Ed Ricketts'le kurduğu dostluk, Steinbeck'e kitap yazmak için maddi ve manevi desteği sağladı. 1941'de biyolog arkadaşına yardım etmek için Meksika'ya gitti ve bu seyahat, kitapları için önemli bir kaynak oldu. 30'lu yılların ikinci yarısında yakaladığı başarıyı, 1942'de yayımlanan *Ay Batarken*'le sürdürdü. Aynı yıl, Carol'la olan evliliği sona erdi ve Gwyndolyn Conger'la evlendi. İkinci Dünya Savaşı yıllarında savaş muhabirliği yaptı. Savaş sonrasında arka arkaya *Sardalye Sokağı* (1945), *Asiler Otobüsü* (1947), *İnci* (1947) adlı kitaplarını çıkardı. 1944 ve 1946'da iki oğlu oldu: Thomas Myles ve John. 1948'de Gwyndolyn'le boşandılar ve 1950'de Elaine Scott'la evlendi. *Çılgın Dünyadan Uzak* (1951), *Cennetin Doğusu* (1952), *Tatlı Perşembe* (1954), *Ben Bir Devrimciyim* (1954), *Pippin IV'ün Kısa Süren Saltanatı* (1957), *Bir Savaş Vardı* (1958), *Kayıplarımızın Kışı* (1961) yayımlandı. 1962'de Nobel Edebiyat Ödülü'nü kazandı. Komite, yazarın "duygudaşlık yoluyla yarattığı mizah ve keskin bir toplumsal anlayışla bir araya getirdiği gerçekçi ve yaratıcı üslubu" nedeniyle bu ödülü verdiğini açıkladı. Ardından *Köpeğim Charley ile Amerika Yollarında* (1962) ve *Amerika ve Amerikalılar* (1966) yayımlandı. 1966'da, dedesinin de yaşadığı ve hayatını kaybettiği topraklara, İsrail'e seyahat etti. 1968'deki grip pandemisinde, New York'ta, 20 Aralık'ta kalp yetmezliğinden hayatını kaybetti.

Montereyli Susan Gregory'ye...

Önsöz

Bu kitap, Danny'nin, Danny'nin dostlarının ve Danny'nin evinin öyküsüdür. Aynı zamanda bu üçünün nasıl bir araya gelip ayrılmaz bir bütün olduğunu anlatır. Öyle ki, Yukarı Mahalle'de Danny'nin evi denince hiç kimsenin aklına, budanmamış ihtiyar Kastilya gülü ağacının ardındaki o sıvaları dökülmüş ahşap ev gelmez. Yo, Danny'nin evi dediğinizde, çevresine tatlılık ve neşe, iyilik ve sonunda da mistik bir keder saçan birtakım adamların oluşturduğu bir gruptan söz ettiğiniz düşünülür. Zira Danny'nin evinin Kral Arthur'un Yuvarlak Masası'ndan aşağı kalır yanı yoktur; Danny'nin dostları da Kral Arthur'un şövalyelerinden pek farklı değildir. İşte bu kitap, bu adamların nasıl bir araya geldiğini, bu grubun nasıl da gelişip güzel ve bilge bir topluluğa dönüştüğünü anlatır. Bu öykünün konusu, Danny'nin dostlarının başlarından geçen serüvenler, yaptıkları iyilikler, kafalarından geçen düşünceler ve verdikleri mücadelelerdir. En nihayetinde de bu öykü, onları bir arada tutan büyüünün nasıl bozulduğunu, her birinin nasıl da bir tarafa dağılıp gittiğini anlatır.

Monterey’de, yani Kaliforniya sahilindeki o eski kasaba-
da bu öyküyü bilmeyen yok gibidir; dillerde dolaşan bu öy-
kü kimi zaman hayli dallanıp budaklanır da. Bu nedenle, ge-
lecekte birtakım düşünürler tıpkı bugün Arthur, Roland ve
Robin Hood için dedikleri gibi, “Ne Danny diye bir adam,
ne Danny’nin dostları ne de öyle bir ev vardı. Danny bir do-
ğa tanrısıydı, dostlarıysa rüzgârı, göğü ve güneşi temsil eden
ilkel simgelerdi,” demesinler diye, olan biteni kâğıda dök-
mekte fayda var. Bu kitap hem bugün hem de gelecekte böy-
le sözde düşünürlerin bu öyküye dudak büküp ahkâm kes-
melerini önlemek için yazılmış bir tarihçedir.

Monterey kasabası bir tepenin eteklerinde kuruludur, al-
tında mavi bir koy, ardında da ulu çam ağaçlarıyla örülüş sık
bir orman uzanır. Kasabanın aşağı kısımlarında Amerikalılar,
İtalyanlar, balıkçılar ve sardalyeciler oturur. Ama tepelerde,
kasabayla ormanın kucaklaştığı ve sokakların asfalt yüzü gör-
mediği, köşe başlarında sokak lambalarının dikilmediği yer-
lerde Monterey’in eski yerlileri tıpkı bir zamanlar Galler’deki
Britonlar gibi mevzilenmişlerdir. Bunlar *paisanolar*dır.

Paisanolar, çam ağaçları arasında, bahçelerini ot bürümüş
eski ahşap evlerde otururlar. Ticaret nedir bilmeyen, Ame-
rikan iş anlayışının karmaşık sistemlerine paçalarını kaptır-
mamış insanlardır bunlar; çalınacak, sömürülecek ya da ipo-
tek edilecek hiçbir şeyleri olmadığından, bu sistem onlara
ilişmeden geçip gitmiştir.

Peki kimdir bu paisanolar? Bir paisanonun damarların-
da İspanyol, Kızılderili, Meksikalı ve biraz da çeşitli beyaz
ırk kanı dolaşır. Ataları bir-iki asır önce Kaliforniya’ya gel-
miştir. İngilizceyi de paisano aksanıyla konuşur, İspanyolca-
yı da. Bir paisanoya hangi ırktan geldiğini soracak olursanız
gururla İspanyol kanı taşıdığını söyler ve hemen gömleğinin
kolunu sıvayarak size dirseğinin beyaza çalan iç kısmını gös-
terir. İyice esmerleşmiş lületaşını andıran ten rengini ise gü-

neş yanığına bağlar. Bir paisanodur o, Monterey kasabasının tepelerindeki Yukarı Mahalle denen yerde yaşar.

Danny de bir paisanoydu. Yukarı Mahalle'de doğup büyü-müştü, herkesçe sevilen biriydi ve küçüklüğünde Yukarı Ma-halle'nin tiz çığlıklar atan diğer çocuklarından pek bir farkı yoktu. Mahalledeki hemen herkesle arasında ya kan bağı var-dı ya da gönül bağı. Büyükbabası, Yukarı Mahalle'de iki kü-çük evin sahibi olduğundan önemli bir adam sayılır, bu serve-ti dolayısıyla da hayli itibar görürdü. Yeniyetmeliğinde Dan-ny ormanda yatıp çiftliklerde çalışmayı, ekmeğiyle şarabını aslanın ağzından çalmayı tercih ettiyse bu, arkasında nüfuz-lu akrabaları olmadığından değildi. Danny ufak tefek, esmer, tez canlı bir delikanlıydı. Yirmi beşine geldiğinde bacakları ta-mını tamına bir atın sağrısına denk gelecek eğriliği kazanmıştı.

Danny yirmi beşindeyken Almanya'yla savaş¹ patlak ver-di. Danny ve dostu Pilon (bu arada Pilon bir alışverişin üs-tüne bedava verilen şey, caba anlamına gelir) savaş haberi-ni aldıklarında ellerinde birer galonluk² iki testi şarap vardı. Portekizli Koca Joe da çamların arasından testilerin parıltı-sını görmüş, Danny'yle Pilon'a katılmıştı.

Üç kafadar testilerin dibine yaklaştıkça içlerindeki va-tanseverlik duyguları kabarıyordu. Nihayet testiler boşal-dığında birbirlerine duydukları yoldaşlık sevgisinin ve sar-hoş kafayla ayakta durmanın güçlüğüne etkisiyle kol ko-la girip tepeden aşağı kendilerini koyvererek Monterey'e girdiler. Kasabadaki askerlik şubesinin önüne vardıkların-da avaz avaz haykırarak Amerika'ya methiyeler düzmeye, Almanya'ya elinden geleni ardına koymamasını söyleye-rek meydan okumaya koyuldular. Tam Alman İmparatorlu-ğu'na korkunç tehditler savurmaya başlamışlardı ki, gürül-

1 Birinci Dünya Savaşı (1914-1918).

2 Galon: Yaklaşık 4 litrelik sıvı ölçü birimi. Kitap boyunca sık sık bahsedilen şa-rap testileri, 1 galonluk kulplu cam şişeler.

tüden uyanan çavuş üniformasını giyindi, sarhoşları susturmak için sokağa çıktı. Çıkmışken de üç kafadarı askere almaya karar verdi.

Çavuş, Danny'yle arkadaşlarını şubeye sokup masasının önünde hazır ola dikti. Gençler alkol testi dışındaki bütün sınavlardan geçtiler ve ardından Çavuş sorguya Pilon'dan başladı.

“Hangi birliğe yazılmak istersin?”

Pilon dili dolaşarak, “Bana hiiiç fark etmez,” dedi.

“Piyade birliğinde senin gibilere ihtiyaç olsa gerek.” Böylece Pilon piyade birliğine yazıldı.

Ardından çavuş Koca Joe'ya döndü. Portekizli hafiften ayılmaya başlamıştı. “Sen nereye gitmek istersin?”

Koca Joe sefil bir halde, “Ben eve gitmek istiyorum,” dedi.

Çavuş onu da piyade birliğine yazdı. Nihayet sıra, ayakta uyuklayan Danny'ye geldi. “Peki ya sen nereye gitmek istersin?”

“Ha?”

“Yani hangi birliğe?”

“Ne birliği?”

“Ne iş yaparsın?”

“Ben mi? Ne iş olsa yaparım.”

“Şimdiye kadar ne iş yaptın?”

“Ben mi? Katır güttüm.”

“Ya, demek öyle? Kaç katır güdebilirsin?”

Danny işini bilir bir tavırla hafifçe masaya doğru eğildi. “Sende kaç katır var?”

“Otuz bin kadar,” dedi çavuş.

Danny elini salladı. “Hallederiz!”

Böylelikle Danny Teksas'a gitti ve savaş boyunca katır güttü. Pilon piyade birliğiyle birlikte Oregon'da ilerlerken Koca Joe ise ileride açığa kavuşacak nedenlerden ötürü hapsi boyladı.

*Cepheden dönen Danny'nin
büyük bir mirasa konduğunu öğrenmesi
ve garibanları korumaya ant içmesi.*

Danny terhis olup da memleketine döndüğünde büyük bir mirasa konduğunu ve artık ev bark sahibi bir adam olduğunu öğrendi. *Viejo*, yani büyükbabası ölmüş, Yukarı Mahalle'deki iki küçük evini de Danny'ye bırakmıştı.

Danny bu haberi ilk aldığı anda mal mülk sahibi olmanın getirdiği sorumluluğun ağırlığını omuzlarında hisseder gibi oldu. Gidip artık kendisine ait olan evlere bakmadan önce, bir testi kırmızı şarap alıp çoğunu da tek başına içti. Ancak o zaman omuzlarındaki yük kalktı, bunun yerine kişiliğinin en sevimsiz yanı su yüzüne çıktı. Naralar attı, Alvarado Caddesi'ndeki bilardo salonunda birkaç sandalye parçaladı, kısa süren iki kavgaya karıştı ve ikisinden de alınımın akıyla çıkmayı başardı. Kimse Danny'yi pek dikkate almadı. Sonunda birbirine dolaşan eğri bacakları onu sabahın bu erken saatinde lastik çizmeli İtalyan balıkçıların denize açılmaya hazırlandığı rıhtıma götürdü.

Balıkçıları görünce Danny'nin ırk düşmanlığı depreşti ve terbiyesini unutuverdi. "Sicilyalı piçler," diye sövdü onlara. "Zindan adası kaçkınları, köpoğlu köpekler." Sonra hızını

alamayarak, “*Chinga tu madre, Piojo,*”³ diye haykırdı, parmağıyla burnunu karıştırarak belden aşağısıyla birtakım ayıp hareketler yaptı. Balıkçılarsa sırtarak küreklerini bağlayıp, “Vay Danny,” dediler. “Ne zaman döndün? Akşama uğra. Yeni şarabımız var.”

Danny küplere bindi. “*Pon un condo a la cabeza!*”⁴

“Hoşçakal Danny,” diye karşılık verdi balıkçılar. “Akşama görüşürüz.” Sonra küçük kayıklarına binip teknelerine doğru kürek çektiler, ardından gürültülü motorlarını çalıştırarak denize açıldılar.

Danny çok içermişti bu işe. Alvarado Caddesi’ne döndü, yol boyunca önüne gelen dükkânın camını çerçevesini indirerek ilerlemeye koyuldu, derken ikinci sokağın başında bir polis onu enseledi. Danny’nin kanunlara karşı duyduğu derin hürmet, uslu uslu karakolun yolunu tutmasına neden oldu. Kısa süre önce cephede Almanya’ya karşı büyük bir zafer kazanıp da gelmiş olmasaydı altı ay hapis cezasına çarptırılırdı ya, neyse ki yargıç otuz günü yeterli buldu.

Böylece Danny sonraki bir ayını Monterey Hapishanesi’ndeki ranzasında pinekleyerek geçirdi. Bazen duvarlara müstehcen resimler çizdi, bazen de ordudaki günlerini yâd etti. Zaman geçmek bilmiyor, Danny hücrelerinde sıkıntıdan patlıyordu. Arada bir geceliğine bir sarhoşu nezarete atıyorlardı ama Monterey Hapishanesi’nde işler genelde kesat olduğundan Danny çoğu zaman yalnızdı. Başlangıçta yatağındaki tahtakuruları onu epey rahatsız ettiyse de zamanla tahtakuruları onun tadına, o da onların ısırtıklarına alıştı ve iyi kötü geçinip gitmeye başladılar.

Bu arada Danny bir hiciv oyunu icat etti. Önce bir tahtakurusu yakaladı, bunu duvarda ezdi, kurşunkalemle etrafına bir halka çizip tepesine de “Belediye Başkanı Clough”

3 (Isp.) Anasını bellediğimin asalakları.

4 (Isp.) Kafamıza kaput takın emi!

yazdı. Derken başkalarını da yakalayarak bunlara da belediye meclisi üyelerinin adlarını verdi. Kısa süre sonra hücresinin duvarı, her biri kasabanın bir önde geleniyle aynı adı taşıyan tahtakurusu leşleriyle dolmuştu. Danny bunların bazılarına kulak ve kuyruk çiziyor, bazılarına da kocaman burunlar ve bıyıklar ekliyordu. Gardiyan Tito Ralph durumun farkına vardığında dehşete kapıldıysa da herhangi bir yere şikâyetle bulunmaya gerek görmedi, zira Danny ne kendisini hapse atan yargıcın ne de polis teşkilatından birinin adını kullanmıştı. Kanunlara saygısı sonsuzdu.

Bir gece, hapishanede Danny'den başka hükümlü yokken, Tito Ralph elinde iki testi şarapla Danny'nin hücreğine damlayıverdi. Bir saat sonra daha çok şarap almak için hapishaneden çıktığında yanına Danny'yi de almıştı. Hapishanede içmenin tadı olmuyordu. Birlikte Torrelli'nin meyhanesinden şarap alıp Torrelli onları kapı dışarı edinceye dek burada içtiler. Sonra Danny tepedeki çamlığa dalarak ağaçların arasında sızıp kaldı, Tito Ralph ise hapishaneye dönerek Danny'nin firar ettiğini bildirdi.

Parlak güneş ışıkları Danny'yi uyandırdığında neredeyse öğle olmuştu. Danny artık bir kanun kaçağı olduğundan gün boyu saklanmaya karar verdi. Bir süre çalılarının ardına gizlenerek kaçtı. Sonra peşindeki avcılara izini kaybettirmek isteyen bir tilki gibi yabani otların arasına yatıp etrafı kolaçan etti. Akşam olduğunda da yeterince saklandığına karar verip ormandan çıktı ve işine gücüne baktı.

Danny'nin işi aslında hayli basitti. Doğruca bir lokantanın arka kapısına giderek aşçıya, "Köpeğim için bayat ekmek var mı?" diye sordu. Zavallı aşçı olanca iyi niyetiyle ona vereceği artıkları paketlerken Danny de mutfaktan iki dilim jambon, dört yumurta, bir kuzu pizolası ve bir de sinek şaplağı aşırıldı.

Az sonra elinde yiyecek paketiyle geri dönen aşçıya, "Borcumu bir ara ödeyeceğim," dedi.